

sme, ani jeho milosti chvály vzdali sme na tom místě, ale v lakomství, v loupeže, v pejchu a v nevěru dali sme se, a tudy sme pána boha rozhněvali. A od toho času málo sme co dobrého učinili. A pán bůh mstí spravedlivě nad námi pro naše hříchy. I napomínámť ještě všechny pro boží umučení a pro vysvobození jeho svatých pravd k prospěchu věrným v církvi svaté, a zlým a nevěrným kacířům k zkažení, s pomocí boží abychom se sešli nyní mezi hody, nyní v středu s Veliké noci do Brodu tudíž Německého, kdež sme shřešili, abychme na témž místě pokání učinili, svých hříchův želejíc, pánu bohu poděkovali z toho daru velikého a nesmírného, jenž jest nám ráčil dáti nestatečným náš najdobrotivější otec, kterémuž jest chvála na věky věkův, amen. Dále abychom se ustanovili tudíž na témž místě s radou pána boha a jeho svatým zákonem i se všemi věrnejmi, radou chudých i bohatých, a zůstali za jeden člověk proti všem pokrytcům, domácím i cizozemcům. A vždy s pomocí trojice svaté, jednoho pána, vysvoboditele všech v něho doufajících.

Dán na Vilémově léta narození božího 1422 u Veliký čtvrtek.

1 *slouha* služebník, sluha – 4 *nevyměňujíc* nevyjímaje; v *Skalici* v České Skalici – 5 *přichylným* nakloněným – 6 *s požádáním* s přáním – 9 *jest ráčil učiniti...* *moc svou* ráčil skutkem prokázati, vykonati; *narážka* na porážku Zikmundových vojsk na počátku r. 1422 u Německého (nyní Havlíčkova) Brodu – 11-12 *v lakomství...* *dali sme se* oddali jsme se lakomství; *narážka* na drancování Německého Brodu, k němuž došlo po vítězné bitvě – 13 *mstí spravedlivě nad námi* trestá nás spravedlivě – 16 *nevěrným* nevěřícím; *k zkažení* k zničení – 17 *mezi hody* o svátcích; v *středu s Veliké noci* ve středu po velikonocích (tj. 7. dubna 1423); *tudž tamtéž* – 23 *abychom...* *zůstali za jeden člověk* abychom byli (stále) jednotní – 26 *léta...* 1422 u *Veliký čtvrtek* na Zelený čtvrtek r. 1422; datum v dochovaných opisech je nesprávné, list se vztahuje k událostem z r. 1423, kdy byl Zelený čtvrtek 1. dubna

LATINSKÝ HUSITSKÝ MANIFEST Z ROKU 1431

Tento manifest představuje husitství jako celek; uplatnila se v něm sice v jednotlivostech hlediska různých husitských stran (mohli bychom snad např. postihnout stopu osobnosti koncipujícího tábořského nebo sirotčího autora ve formální prostotě a v demokratickém tónu, s nímž se obrací na čtenáře „bohaté i chudé“), ale vlastním smyslem manifestu bylo nepochybně demonstrovat názorovou jednotu husitů v základních otázkách, jak je to výslovně zdůrazněno závěrem manifestu. Byl vydán kolem poloviny listopadu 1431, asi v době po návratu Prokopa Holého z uherského tažení (na němž došlo k jeho vážnějším rozporům s představiteli sirotčího vojska) a před tábořskou výpravou do Rakous. Zdá se tedy, že k manifestačnímu zdůrazňování husitské jednoty došlo v době, kdy byla zevnitř ohrožena, aby domácí problémy neovlivnily politickou i vojenskou taktiku nepřátel. Zároveň je však manifest projevem snahy Prokopa Holého převést rozkol s římskou říší na pole diplomatických jednání.

Text tohoto projevu je v úzké souvislosti s jiným, stručnějším manifestem, datovaným o rok dříve, jehož německé znění bylo adresováno Norimberským asi

v době husitské „spanilé jízdy“ do Německa. Je příznačné, že zdařilý základní text, který naléhavě, přesvědčivě a srozumitelně vyjadřoval husitské stanovisko, byl upravován k různým příležitostem a přitom se v jednotlivých redakcích uplatňovaly i různé ideové odstíny. Jednotlivé projevy těchto vzájemně příbuzných manifestů pronikly mimo německou oblast i do Anglie a do Španělska a vzbudily bohatou polemickou odezvu: nepochybně docházely i kladného ohlasu tam, kde vycházely svými výklady o pokleslosti morálky katolického kněžstva vstříc obdobné cizí náladě.

I manifest z listopadu 1431 byl rozšiřován po celé římské říši, a to především ve městech, nejspíš v paralelním německém a latinském znění. Není vyloučeno, že byl pro jednotlivá města přizpůsobován. To znění manifestu, z něhož přinášíme přeložené ukázky, bylo o vánocích 1431 přibito na basilejskou radnici. Z obsáhlého textu vynecháváme místa se širokou argumentací, avšak uveřejňujeme i vstup i závěr, na nichž je vidět spojení dobové formy s novým obsahem.

Kristus vládne, Antikrist bude zničen!

Kéž otevře všemohoucí bůh otec skrze svého milého syna Ježíše Krista, jenž podle človecenství je synem cudné a čisté neboli neposkvrněné panny Marie, vaše srdce pro svá svatá ustanovení a přikázání a uskuteční s vámi svůj svatý mír a posílí vás na těle i na duchu, abyste mohli skončit svůj život způsobem bohumilým a záslužným podle jeho nejvyšší vůle, amen! Toto vám přejeme pro vaše blaho, ctní, opatrní, milí páni a měšťané! A vy, celá obec, bohatí i chudí, naslouchejte s obzvláštní péčí slovům tohoto listu, který je vám poslán ze země České.

Jak je vám a mnohým jiným obcím a králům, knížatům a pánům dobře známo, bylo mezi námi a vámi po několik let velké rozštěpení: vy jste byli vydrážděni k válčení proti nám, abyste nás zničili, a běda, z vaší i také z naší strany přišlo mnoho urozených i neurozených mužů zbytečně o život. Dosud jste však ještě nikdy neslyšeli jasně z našich úst, ani jste se nedověděli, jaká je naše víra, zda bychom ji mohli dokázat z Pisma svatého či nikoli. Též králové a knížata i páni a města utrpěli přitom veliké škody. Proto se velice divíme tomu, že tak pevně důvěřujete a věříte papeži a všem jeho kněžím, podávajícím vám otrávenou, slepou a nejistou naději v odpuštění hříchů, když tvrdí, že jsou vám vaše hříchy odpuštěny, a když vám dávají veliké milosti a odpustky za to, abyste bojovali proti nám a ničili nás, naše ženy a děti. Ale milost a odpustky, které vám dávají, nejsou nic jiného než holé lži, velké svádění a zatracení duší i těl všech, kdo jim věří a na ně spoléhají.

O těchto věcech chtěli bychom uvést doklady a ty lidi bychom chtěli přesvědčit z Pisma svatého; a přáli bychom si, aby to slyšeli všichni ti, kdo o to stojí. Mnoho škod také pochází z velkých odpustků, neboť často člověk na ně se spoléhající páše velké hříchy a tímto způsobem často nebývá dbáno božích přikázání: velké hříchy bývají lidmi považovány za malé, ježto se šmahem odpouštějí cizoložství, loupeže, krádeže, křivé přísahy, rozmarilost a hříchy proti přírodě za groš nebo za denár. A neváží přitom

příkazy svatého evangelia a Písma, že má hříšník vykonat něco přiměřeného, co by vyvážilo hřích, jak je psáno u Lukáše v 13. kap. a u Matouše v kap. 2 a 3. Dále bůh nikdy neuzdravil žádného člověka jen na jedno oko, ale vždy na obě; tak také Kristus neodpouští jen jeden hřích, ale všechny
35 najednou. Jak tedy může papež odpustit takovou a takovou neb tu či onu část hříchů? Také se prosím, lidé, podívejte, kde jsou odpustky potvrzeny v božích příkázáních. Také se neví, kdy začíná odpuštění trestu i viny a kdy začínají jiné odpustky. Nevíme také o svatých, kteří prý začali nebo zavedli odpustky, jakkoli papež říká, že prý má od Krista moc odpouštět trest
40 i vinu. A přece dávají odpustky odpuštění trestu i viny těm, kdo pro to odpuštění zabíjejí lidi, kteří nechtějí s jejich kacířskou vůlí souhlasit. Proto se činí papež se všemi svými smyšlenými odpustky přede všemi rozumnými a zbožnými lidmi zjevným kacířem, knížetem pokrytectví a tím nejvyšším Antikristem. Dále, kdo by mohl vysvobodit bratra svého od smrti bez vlastní
45 škody a nečiní toho, je vrahem bratrovým. Může-li tedy papež dát odpuštění trestu i viny všem lidem, pak by nebyl nikdo odsouzen ani by nevstoupil do pekla. Může-li to učinit, a nečiní-li toho, sám jest vrahem tolika lidí, kolik je jich odsuzováno bez odpustků. Falešní poslové Antikristovi, cestující po světě s odpustky jim svěřenými za tím účelem, aby upevnili papeže-křížovatele, učí totiž lidi, aby pohrdali evangelickou pravdou, a tak pomáhají
50 Antikristovi a jeho straníkům zabíjet lidi pro spravedlnost. A často jsou dávány odpustky za peníze a jsou kupovány; v odpustkových listech je dokonce určeno, jak se mají peníze dávat a přijímat, ale zřídka kdy je v listech zmínka o skutcích milosrdenství, jako je modlitba, půst a almužna, což jsou přece dobré skutky na odpuštění hříchů. A odírají tak z kůže chudé
55 lidi a ženy, které nemohou udržet jediný halěr v šátku zavázaný a snášejí strasti a námahy, jen aby si mohly koupit odpustky, ačkoli přece odpustky nezávisí na kozích nebo telecích kůžích, ale na zkroušených srdcích. A papež se vším svým kněžstvem to činí tak, jak chtěl ďábel učinit pánu našemu
60 Kristu; o tom píše Lukáš v 4. kap., že ho přivedl na vysokou horu a ukázal mu všechny říše okrsku zemského v jediném pohledu a řekl: „Tobě dám moc nade všemi věcmi i s jejich důstojností, neboť jsou dány mně a tomu, komu já je dám, a budeš-li se mi klaněti, vše bude tvé.“ Tak ďábel podvedl papeže s celým jeho kněžstvem, když mu dal vládu na tomto světě a pozemskou moc, budiž bohu žalováno. Poněvadž oni sami mají dávat milost
65 a odpuštění těm, kterým chtějí, ale sami nikdy nenaleznou milost před tváří nejvyššího boha, leč by konali pokání a zadostiučinění za to, že tak svedli ubohé křesťany, jak by pak mohli dát jiným, čeho sami nemají? Neboť stejně učinil ďábel, jenž byl bohat na sliby, ale chudý na dávání; a jako ďábel se neostýchal užít lži, tak, běda, ani oni se neostýchají říkat
70 to, co nikdy nebude dokázáno jako pravda a co nemá žádnou oporu v Písmě svatém. Ba, je snad odůvodněna obava, že nevybízejí krále, knížata, pány

a města k boji proti nám proto, aby bránili a hájili křesťanskou víru, nýbrž proto, že se bojí, aby nebyly odkryty jejich neřesti a jejich bezpráví a nevěšly tak ve známost. Kdyby totiž milovali křesťanskou víru opravdu poctivě a zbožně, sami by vzali knihy svatého Písma a přišli k nám a zápasili s námi zbraněmi ducha, jež jsou slovo boží. A právě to byla často naše velká touha po dlouhé časy, jejíhož splnění, buďž žalováno bohu všemohoucímu, nemohli jsme dosud nikdy dosáhnout. A přece tak učinili svatí poslové pána našeho Ježíše Krista, kteří přišli k pohanům a židům, poučovali je a přivedli od nevěry k pravé víře páně. A učinili to mírně, neboť tak píše Pavel ke Galatským v 6. kap.: „Bratří, bude-li člověk zachvácen hříchem, tu vy, kteří jste duchovní, poučte ho v duchu mírnosti!“ Tak by i oni měli činit. A kdyby se shledalo a bylo prokázáno ze svatého Písma, že oni jsou v právu a my v nepravu a že se nechceme dát poučit, teprve pak by si mohli vzít na pomoc krále, knížata, pány a města a stavět se na odpor proti nám podle příkazu svatého Písma. Ale taková je omluva a vytáčka všech biskupů, prelátů a kněží, že říkají: „Mistr Hus a Jeroným, kteří byli v Kostnici upálení, byli usvědčeni svatým otcem a celým sněmem církevním.“ Ale vězte, že nebyli usvědčeni Písmem svatým, nýbrž svévolným a nespravedlivým násilím a že bůh bude těžce trestat všechny, kdo k tomu poskytl svou radu a pomoc. A pokud říkají, že nikterak není možno dovolit a s tím souhlasit, abychom byli vyslechnuti v naší víře; jak to mohou sami dokázat z Písma svatého, že nemáme být slyšeni, když přece Kristus, náš pán, vyslechl ďábla, jak praví Matouš v 4. kap. Sami přece nejsou lepší Krista a my nejsme horší ďábla. Jsou-li spravedliví a přejí-li pravdě, proč se nás bojí? Vždyť se pravda nemusí bát lži, jak praví Pavel v druhé epištole k Timoteovi, kap. 2, že základ boží stojí pevně, a v Nehemiášovi, kap. 9, Zorobábel vyložil, že pravda je nade vše pevná, že vše přemáhá a zůstane na věky. Neboť Kristus, náš pán, jest pravda i slovo jeho, jak sám praví u Jana v 14. kap.: „Já jsem cesta, pravda a život, nikdo nemůže přijít k otci, leč skrze mne.“ Ďábel však jest počátek lži, jak praví Jan v 8. kap., sám je lhářem od počátku a nikdy nestál v pravdě a pravdy není v něm. Kdyby papež s celým svým kněžstvem měli v sobě pravdu, nepochybně by nás přemohli slovem božím; mají-li však lež, není pochyby o tom, že nebudou moci proti nám obstát se všemi svými stoupenci.

Vy, milí a poctiví páni a měšťané, bohatí i chudí! Oznamujeme vám, že jsme byli léta od narození páně 1431 s králem polským ve městě Krakově a žádali jsme ho snažně, přátelsky a vážně o jediné slyšení; a totéž jsme učinili u krále uherského v Chebu. Ale to vše nám bylo odepráno; zato biskupům napadlo, aby nás donutili mocí a nás zničili, což však jim bůh nechtěl povolit po jejich přání. Stále o to jediné žádáme z čisté lásky k bohu a vyzýváme krále, knížata, pány a všechna říšská města, abyste odepsali a dali nám vědět, jak bychom se mohli s vámi přátelsky a bezpečně sejít na

115 sněmu, jenž by se hodil nám i vám. A pozvali byste papeže, jeho kardinály
a biskupy, preláty a učenější doktory, které byste měli po ruce, aby s vámi
přišli. My bychom chtěli také vzít s sebou své doktory a svolili bychom
k tomu, aby zápasili s vámi slovem božím, a vyslechli bychom vás i vy nás
120 a nikdo by druhého nepřemohl mocí nebo ošemetnou lstí, leč pouhým
slovem božím. A kdyby vaši biskupové a doktoři měli lepší důkazy své víry
z Písma svatého než my a kdyby naše víra byla shledána nesprávnou, byli
bychom ochotni přijmout za to pokání a zadostiučinění podle rady a učení
svatého Písma. Kdyby však vaši biskupové a doktoři byli poraženi od našich
125 Písmem svatým, nechť sami také činí pokání. A kdyby nechtěli odložit
pýchu ducha a činit pokání pro zadostiučinění, pak se přidejte k nám a držte
s námi! Chceme vám pak pomáhat, seč jsme, se vši svou mocí, a je chceme
donutit, aby se napravili a polepšili, jinak je hodláme vyhnat za hranice
křesťanstva.

Kdyby však vaši biskupové a doktoři říkali, že to nepřísluší laikům,
130 aby byli přítomni takovému slyšení a poslouchali takové věci, nerozumějte
tomu jinak, než že se bojí, že budou přemoženi a přede všemi zahanbeni.
Neboť kdyby si sami věřili, že nás přemohou, zajisté by sami žádali, aby je
mnozí slyšeli, a to proto, aby jejich sláva vzrostla a jejich slavná pověst se
135 roznesla po celé zemi. A kdyby vaši biskupové a preláti vám radili, že nemá
být přijato žádné slyšení s námi, a kdybyste jim chtěli věřit a jich uposlech-
nout, nedejte se napříště tak bláhově svést a oklamat jejich falešnými
odpustky. Vy zůstaňte doma se svými manželkami, dětmi a statky a nechte
papeže z Říma, aby k nám přišel sám se svými kardinály, biskupy a preláty
osobně a zasloužil si tak odpuštění hříchů, milostí a odpustků, jež vám hojně
140 udělují a o nichž tvrdí, že se vám jich dostává jen pro jejich zásluhy, ač mají
sami velmi zapotřebí odpuštění hříchů a milostí a odpustků. My pak bychom
vzali na pomoc všemohoucího boha a dali bychom jim tolik milostí a od-
pustků, kolik by jich měli zapotřebí. Ale oni se vymlouvají lstivě tím, že prý
kněžím nenáleží bojovat tělesnými zbraněmi. Arci je pravda, že jim to
145 nenáleží; avšak jako jim nenáleží, aby to vlastníma rukama provozovali,
tak také nikdy jim nenáleží, aby jiné k tomu nabádali a jim radili nebo aby
vás v tom podporovali nebo posilovali. Ale oni již mají na svědomí zabití
mnoha tisíc mužů, které svedli a vydráždili k boji, takže utrpěli dranco-
vání a smrt; z toho se budou zodpovídat bohu, jak praví svatý Pavel v epiš-
150 tole k Řím., kap. 1: „Všichni, kdo takové věci činí, zasluhují smrt, a nejen
ti, kdož činí, ale i ti, kdo s nimi souhlasí.“

Pakli však lidé v této věci nechtějí jinak než zpupně proti nám bojovat,
tu si chceme vzít na pomoc boha a jeho pravdu a chceme ji hájit a chránit
až k smrti; a nehodláme se ani zaleknout klatby a vyobcování papeže
155 a všech jeho kardinálů a biskupů. Neboť dobře víme, že ač nás prokel i vy-
obcoval na mnohá léta, bůh nám přece pomáhal; budiž jeho milosti za to

dík. A doufáme pevně ve všemohoucího boha, že čím více přijde od vás lidí sem do naší země, aby ji zpusťovali a v ní vyvrátili víru křesťanskou, tím více se rozmnoží a zmnohonásobí v nás obecná víra. A mohlo by se jim
160 přihodit, jako se stalo králi Faraónovi: čím více pomýšlel na potrestání a vyhlazení synů Izraele, tím více rostli a množili se. A konečně utonul v moři a hospodin zachránil svůj lid, syny Izraele, jak je psáno v 2. knize Mojž., kap. 14 a v 5. kn. Mojž., kap. 28: Věru řekl hospodin synům Izraele: „Nepřátelé tvoji přijdou proti tobě po jedné cestě, a po sedmi cestách
165 budou utíkat před tebou.“ A v 3. kn. Mojž., kap. 26 jim řekl: „Zažene nepřátele své a oni padnou před vámi a pět vás zažene sto cizinců a sto z vás deset tisíc a nepřátelé vaši padnou před vámi pobiti mečem.“ A opět v téže kapitole řekl: „V krajinách nepřátel se budou báti, strašiti je bude šelest listu neseného větrem a budou prchatí jakoby před mečem, aniž by je kdo stíhal, a jedni budou padat přes druhé, jako by utíkali před mečem.“
170 A podle evangelisty Matouše v kap. 20 dva slepci volali za pánem, a čím více je lid napomínal, aby mlčeli, tím více volali a neumkli. Taková je totiž povaha pravé víry, že se tím více rozněcuje, čím více jí kdo překáží. Pročež sluhové boží nemohli být přemoženi pokušením, neboť čím více jsou trestáni,
175 tím více se rozohňují a posilují a síla víry je bezpečná v protivenství nebo pronásledování. Není možno nijak bránit tomu, co bůh nařídil, aby se stalo, jakož praví mudrc: „Není moudrosti ani rady proti hospodinu.“

Ale mohli byste snad říci: „I když jsme dobře viděli a poznávali, že biskupové a kněží jsou zlí a nepraví, přece bychom nemohli bez nich být;
180 musíme je mít a je nám jich třeba. Kdopak by nám křtil naše děti, kdo by poslouchal naše zpovědi a kdo by nám posloužil svatými svátostmi? A postíhlo by nás za to od papeže a biskupů vyobcování z církve.“ Nejmilejší! Ničeho z toho netřeba se vám báti, neboť vyobcování papežovo vám neuškodí; varujte se vyobcování božího. A bůh by se dobře postaral, kdybyste
185 vyhnali ony špatné kněze a biskupy, abyste za ně dostali kněze dobré, kteří by také křtili vaše děti, poslouchali vaše zpovědi a přisluhovali vám svátostmi. Když se totiž vyžene ďábel, uvolňuje se místo duchu svatému. Tak také, kdyby byli vyhnáni oni špatní biskupové a kněží, tu bylo by dáno místo dobrým.

Také říkají vaši biskupové a kněží, že jsme v nepravu a že se držíme kacířství v tom, když nevěříme v očištěc a v pannu Marii, matku pána našeho, a v milé svaté; avšak v tom nemluví pravdu, neboť doufáme, že z milosti všemohoucího boha lépe víme, jak máme věřit v očištěc, v matku páně a milé svaté, než by nám to oni sami mohli říci. Dále tvrdí, že prý
195 nechceme být poslušni svatého otce papeže. Teprve až se stane svatým a spravedlivým, pak víme dobře, že ho máme být poslušni ve všech dobrých věcech, ne však dříve. Oni také tvrdí, že kazíme a ničíme službu boží, když vyvracíme a boříme kláštery a když vyháníme mnichy a jeptišky. Také

jsme kdysi věřili, že jsou svatí a že slouží bohu; ale když jsme je dobře
200 poznali a zvážili jejich život a jejich skutky, tu jsme poznali, že jsou to svatí
pokrytci, pokorní darebáci, vychloubači, prodavači zádušních mší a od-
pustků a že požívají hříchy lidu. Pokud tvrdí, že se jim má dávat za to,
že vstávají o půlnoci, zatímco druzí spí, a za to, že se modlí za hříchy lidu,
to jejich modlení a prošení, jež konají za peníze, není nic jiného než pra-
205 obyčejný hřích svatokupectví. A jestliže je vyháníme a boříme jejich kláš-
tery, tím neničíme bohoslužbu, nýbrž hnízda ďáblova a školy kacířů. A až
je poznáte jako my, počnete je ničit jako my. Neboť Kristus, pán náš, ne-
založil žádný mnišský řád ani žádný nenadal statky ani neopatřil řeholí.
Tudíž je třeba, aby kláštery byly dříve nebo později zrušeny. Tak praví
210 Matouš v kap. 15: „Každá sadba, které nezasadil otec můj nebeský, bude
vytržena z kořene.“ Proto jsou mniši v křesťanstvu lid škodlivý a zbytečný
a nemají podkladu v Písmě svatém, aby žili s takovým nebezpečím v kláš-
terích; neboť kláštery jsou založeny na písku lidských ustanovení.

Bojující Kristova církev se totiž skládá jen ze tří částí. První část jsou
215 kněží, kteří mají jako apoštolové co možná nejvíce napodobovat boha svými
mravy a mají žít v pokoře z almužny jako Kristus. Druhá část bojující
církve jsou světští páni, kteří mají být na místě božím. Zatímco kněz, jenž
žije v pokoře a chudobě, představuje lidství Ježíše Krista, páni mají hájit
zákon boží mocí řízenou rozumem, protože mají totiž všelikou moc od
220 Krista. Třetí část církve bojující je obecný lid, jenž se dělí na vícero ruko-
dělných řemesel. Tato část je nejnižší, je základem a vydržuje druhé dvě
části v tělesných potřebách. A láska, která je třetí osobou v božství, musí
spojovat tyto tři části, aby si navzájem pomáhaly a užívaly vzájemné po-
moci. Kněžstvo mělo by žít náboženštěji a čistěji v mravech než druhé dvě
225 části a mělo by je učit slovem i skutkem cestě spásy. A prostřední třída,
světské panstvo, měla by pomáhat druhým dvěma třídám s umírněnou
důstojností podle řádu božího v těch věcech, které pomáhají k dosažení
blaženosti; třetí část má dobrovolně sloužit druhým dvěma částem podle
zákona božího. A tyto tři části mají být jediným tělem církve, spořádané
230 v lásce směřující k dosažení blaženosti věčné vlasti.

A tyto tři části, kněžstvo, světští páni a obecný lid, leží za nynější doby
ve velké slabosti, neboť žádná z nich se nedrží v mezích svého stavu,
a hlavně kněžstvo ne. Proto vás žádáme, abyste obzvláštní pozornost věno-
vali několika následujícím bodům, v nichž bloudí biskupové, preláti a kněží.

*

235 Šestý bod je, že přijímají dary, aby se modlili za zemřelé, aby četli nebo
zpívali mše za mrtvé. To je naprosto nesprávné a kacířské před bohem
a všichni, kdo jim za to platí, dělají z kněží kupce v tom, že tito jim prodá-

vají svoje modlitby a zádušní mše; a proto již celá římská církev je otrávena a nakažena. Neboť kdyby se chtěli modlit za zemřelé nebo za ně číst nebo
240 zpívat mše, nikdo tím nemusí hřešit, ale neměli by za to sami brát sebemenší odměnu; neboť všichni, kdo přijímají dary, aby osvobodili duše z očiště, svrhují tím své vlastní duše do hlubin pekel, a ti, kdo jim dary dávají, zcela o ně přicházejí. Neboť takovými lstivými skutky oklamali a obrali papežové s celým svým kněžstvem krále, knížata a pány, měšťany i muže z lidu
245 o jejich dědictví, které otcové a předkové jejich dali kolejm, klášterům a kostelům za tím účelem, aby se povinně pamatovalo na jejich duše, aby se za ně modlili a čtli nebo zpívali za ně zádušní mše, aby byli vysvobozeni z očiště. A těmito statky se obohatili a nabyli moci papežové, biskupové, preláti, kanovníci a kláštery tak, že závodí s knížaty, pány a městy, a kdyby
250 je někdo chtěl kárat pro jejich výstřednosti, postavili by se mu mocně na odpor. A mezi jinými tajnými cestami, které ďábel vynalezl na dělání pokrytců a klamání laiků, je třeba si všimnout zvláště toho, že vysoko a dokonce jako lepší se cení modlitby jednoho kláštera než všechny časné statky celého světa. Takto byli pohnuti páni, kupci i sedláci k tomu, aby jim
255 dávali bohatství statků movitých i nemovitých; a tak pro svou ďábelskou vychytralost mají vždycky nadbytek statků. Avšak my neočekáváme, že jejich modlitby budou tak mocné, aby je bůh spíše vyslyšel než jiné lidi, leda by to chtěl učinit z lásky k jejich ruměným lícím a tučným rtům. A divíme se, že tak prodávají svoje modlitby, když nevědí, jakou vlastně
260 cenu ty jejich modlitby mají. Ani ten, kdo za těchto okolností kupuje ty jejich modlitby, neví sám, zda není klamán. Tudíž, kdo je takto prodává, je zjevný svatokupec čili prodavač duchovních věcí a je zatracen od Krista, pána našeho, jenž takové prodavače odsoudil. A také nikdo, jenž takto prodává svoje modlitby, neví, je-li bohu milý či nikoli. Jak tedy může prodávat tak draze, čeho sám nezná? Mimoto bůh třídí naše dobré skutky, jak
265 se mu líbí; jak je tedy můžeme prodávat? Vždyť se nikde nevyskytuje v Písmě svatém, že by uředníci páně nebo první křesťané byli tak pošetile prodávali své modlitby, jak to nyní činí svatokupci. A dokud mají svrchu řečené statky, jsou v jejich držení neprávem a jsou povinni je vrátit; rovněž
270 dokud jim statky nebudou odňaty, dotud nepřestanou kupčit se svatými věcmi ani vám nezačnou říkat pravou, nefalšovanou pravdu. Vedou si totiž jako psi, kteří dokud drží v hubě kost a hlodají, potud mlčí a nemohou štěkat; tak také dokud oni drží sladkou kořist rozkoše z bohatství, nebude nikdy dobře na světě. Tudíž by vykonali všichni králové, všechna knížata,
275 všichni páni a všechna říšská města veliký skutek milosrdenství, kdyby jim sebrali kost z jejich úst a neohlíželi se na to, budou-li tím podrážděni k hněvu, jako vrčí psi, když jim chce někdo vzít kost. A proto šlechtici, králové, knížata a říšská města i všichni ostatní, bohatí i chudí: probuďte se, jestliže jste dosud spali, otevřete oči, prohlédněte lest ďablovu, jíž on sám

280 zaslepil církev římskou, a vezměte si od nich zpět to, co je vaše, a ne jejich.
A když budete chtít učinit dobrý skutek nebo zajistit památku na své duše,
tu číňte, jak praví moudrý Šalomoun v knize Sirach, kap. 29: „Uzavři
almužnu v srdci chudákově, a ona se bude za tebe modlit, abys byl zbaven
od všeho zlého;“ a konejte věrně šestero skutků milosrdenství, jež popisuje
285 evangelista Matouš v kap. 25.

*

Protož vy, milí a poctiví páni i měšťané! Slyšeli jsme, že má být konán
sněm ve vašem městě Basileji, a je toužebným přáním našeho srdce, aby se
kněží k němu sešli, aby se rozhodli uvažovat o tom, co by bylo nejužiteč-
nější a nejlepší pro svaté křesťanstvo, a aby duch svatý stanul v jejich
290 středu a způsobil, aby to byl vskutku svatý a dobrý sněm. Ale bojíme se,
aby se tam nesešli jen proto, aby mohli lépe zakrývat svůj ostych a svou
nespravedlnost pokrytectvím a aby mohli překážet božské spravedlnosti
a ji potlačit, když ji tolik nenávidí. A nevěřte, že se vaše město tím polepší
a že se posvěťí, nýbrž hlídejte si bedlivě své manželky a dcery, aby nevzaly
295 úhony na své cti a čistotě, jako tomu, běda, bylo tak hojně v Kostnici.
Protož vy, milí a poctiví páni měšťané, bohatí i chudí! Kdybyste ve svrchu
psaných slovech tohoto listu našli něco, co by znělo poněkud tvrdě, tedy
jsme to učinili proto, abyste tím pečlivěji uvážili, posoudili a vzali si
k srdci, jak špatně a nerozumně je křesťanstvo* opatřeno nynějším kněž-
300 stvem. Také vám oznamujeme, že jsme už dříve poslali vám i celé obci,
bohatým i chudým, list, který jste měli přečíst veřejně všem. Ale vy jste to
neučinili, čehož jsme se od vás nenadáli. A jestliže byste také tento list
potlačili jako ten první, pak bychom nemohli o vás jinak smýšlet ani mluvit,
než že snad chcete spolu s nimi hrát šalebnou hru a že jim chcete pomáhat
305 k tomu, aby ukryli a schovali svou zlobu a nespravedlivost, kterou však je
přece nutno odhalit a odkrýt. A nakonec mohlo by i vám z toho vzejít zlo.
O jedno vás prosíme upřímně pro boha a jeho lásku, boha dobrotivého
a spravedlivého: abyste si počínali jako věřící a poctiví páni a abyste se
zajistili jak vůči bohu, tak vůči lidem a nedali se pohnout, kdyby někteří z va-
310 šich urozených anebo konšelů měli syny, bratry nebo strýce, kteří jsou ka-
novníky, kněžími nebo mnichy, a kdyby tito chtěli skrze ně zamezit a potla-
čit to, co však nelze se cti potlačit, protože pak by všichni moudří a rozumní
lidé musili proto o vás špatně mluvit. Prosíme vás nadto snažně pro lásku
boží, aby vás nemrzelo číst tento list pro jeho délku. Přáli bychom si také,
315 abyste dobře poznali a pochopili naši víru, kterou hlásají naši kněží, neboť
potom byste nás neprohlašovali za kacíře, jako nás vaši biskupové, preláti
a kazatelé bez naší viny za kacíře prohlašují. Chceme také, abyste věděli,
že o nás tvrdí mnoho hrubých a velkých lži, že prý zabíjíme každého, muže,
ženy i děti. Ale to není pravda, leda bychom konali takové skutky proti své

320 vůli, když se mužové moci stavějí proti nám a když k nám přicházejí s úmyslem, aby nás zničili. Pak se totiž bráníme, a kdo se přitom vydává v nebezpečí, má z toho škodu.

Přáli bychom si opravdu, aby již mezi námi a vámi přestala ona plenění a zabíjení a krve prolévání a aby byla utvrzena svatá a božská
325 jednota. Žádáme také a toužíme po tom upřímně, aby všichni, kdo budou opisovat tento list, nepřekrucovali a neměnili jeho slov, ani názvů knih, ani čísel kapitol. Některé výroky jsou tam uvedeny zkráceně, tak jak se uvádějí v knihách papežských. Kdo by jich čísti neuměl nebo jim nerozuměl, ať je vynechá a ať čte následující text německý.

330 Milost a pokoj pána našeho Ježíše Krista budiž s vámi nyní i v budoucnu a učiniž vás nezranitelnými na duchu a na těle, amen.

Dáno roku 1431 po narození pána našeho Ježíše Krista v prvním týdnu po sv. Martinu.

Tento list jest vám poslán z celé země České.

30 *hříchy proti přírodě*: sodomie, pohlavní zvrácenosti; *za groš nebo za denár*: za velký nebo za malý peníz (smysl věty: prodávání odpustků stírá v očích kupujících rozdíly mezi lehkými a těžkými hříchy a falešně je ujišťuje o beztrestnosti) – 40 *kdo pro to odpuštění zabíjejí lidi*: nářážka na to, že papež udělil bohaté odpustky účastníkům křížové výpravy proti husitům 1431, která ztroskotala husitským vítězstvím u Domažlic – 58 *na kozlích nebo telecích kůžích*: odpustkové listy byly psány na pergamenů vyráběném ze zvířecích kůží – 99 *Zorobábel*: potomek Davidova královského rodu, perským králem zplnomocněný vladař Judeje; starozákonní proroci ho považovali za vyvoleného „mesiášského“ krále – 282 *Šalomoun v knize Sirach*: Šalomounovi byla obvykle připisována biblická kniha Kazatel (Ecclesiastes), nikoli kniha Sirachova (Ecclesiasticus) – 326 *názvů knih*: tj. biblických – 328 *v knihách papežských*: ve spisech katolických teologů a polemiků – 332 *v prvním týdnu po sv. Martinu*: po 11. listopadu

VEŘEJNÉ NAPOMENUTÍ PROKOPA Z PLZNĚ

Výsledky jednání mezi husity a basilejským koncilem byly na počátku r. 1434 přijaty jen nejmírnější z husitských stran, Příbramovou, která se přiznala ke kompaktátům a k poslušnosti římské církvi. Pro ostatní husity však zůstalo jednání o smír otázkou otevřenou. Když se pak i po bitvě u Lipan vidělo, že Zikmundovi i koncilu bude třeba dále jednat s Čechy, a když prosincovým sjezdem tábořské strany na Táboře dokonce nastávalo i nebezpečí obnovy náboženské války, vystoupila konzervativní pražská strana hned na počátku r. 1435 letákem předního svého člena Prokopa z Plzně a v něm zdůraznila, že boj za víru je skončen sjednáním kompaktát „v pravých rozumiech“ a že husité jsou mravně i právně vázáni přijmout jednotu s církvi.

Pomněm také na svůj slib a úmluvu, kterou sme učinili na jednotu a pokoj se vším křesťanstvem skrze naše mistry a kněžíe s posly ot konciliu poslanými, kterou sme potvrdili ruky podáváním a jasným hlasitým slibo-